

своєму коконі і при цьому не зазнати це складне почуття пов'язане зі змінами в її внутрішньому світі. На стримування негативних переживань може піти стільки енергії, що не залишиться і на радість. І потім, кожній дитині потрібна жива мама, з різними почуттями та емоціями, а не натягнувши на себе маску захвату, оскільки їй заборонили хвилюватися. Наостанок, хотілося б сказати, що важливо пізнавати себе під час вагітності, доповнювати і збагачувати взаємини з чоловіком, відчувати свою майбутню дитину і дозволяти собі бути собою [1].

Список використаних джерел

1. Вагітність і арт-терапія. URL: <http://sofia-dom.com.ua/ua/statti/duplicate-of-beremennost-i-art-terapiya.html> (дата звернення: 26.03.2021).
2. Арт терапія – що це? URL: <https://vemakids.com.ua/ua/art-terapiya> (дата звернення: 12.03.2021).
3. Арт-терапія для вагітних жінок. URL: <https://platfor.ma/hobbies/4ec2ca3d6e51b/> (дата звернення: 12.03.2021).
4. Арт-терапія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Арт-терапія> (дата звернення: 12.03.2021).

Софія Шклярук

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТУРГІЇ СВЯТОГО ІОАННА ЗЛАТОУСТА П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Петро Ілліч Чайковський – великий російський композитор XIX століття, широко відомий і шанований як в Росії, так і за кордоном. Напевно кожному з дитинства знайомі його балети, опери, симфонії, інструментальні твори тощо. Однак, не варто забувати, що П. Чайковський писав і духовну музику. Творчу спадщину композитора у сфері духовного музичного жанру складають: «Літургія св. Іоанна Златоуста», «Всенощне Бдіння», дев'ять духовно-музичних творів, «Ангел вопієше». Ці твори важливі як в контексті творчості композитора, так і для російської духовної музики в цілому.

Відомо, що до духовної музики Петро Ілліч звертається у 1878 році в період створення Симфонії № 4 та опери «Євгеній Онегін». Першим твором, призначеним для православного богослужіння церковнослов'янською мовою стає «Літургія святого Іоанна Златоуста» для мішаного хору, опус 41, С dur. Вона була написана в м. Кам'янка на Україні і вперше виконана приблизно в червні 1879 року в м. Києві, в Університетській церкві. У цьому творі митець поєднує свій авторський, безумовно, пізнаваний, композиторський стиль і характерні особливості московської синодальної школи, яка так чи інакше мала на нього вплив.

Причини, що спонукали П. Чайковського звернутися до церковного співочого жанру, були різними. Йому хотілося, мабуть, випробувати свої сили в новому для нього виді музичної творчості. Композитор сприймав церковні співочі жанри як величезне і ще ледь займане поле діяльності, що потребувало обробітку. Це пояснюється тим, що церковний спів тієї епохи часто мало гармонізував з візантійським стилем архітектури та ікон, з усім строем православної служби. Внутрішні спонукання Петра Ілліча – це його ставлення до віри і думки з цього приводу в той час. У листуванні з російською меценаткою Надією Філаретівною фон Мекк композитор говорить про «найбільше щастя вірити, вірити розумно, зуміючи примирити всі непорозуміння і суперечності, що вселяються критичним процесом розуму» [2].

Пристаюючи до написання духовної музики, П. Чайковський вивчав Статут, Обіход, особливості православного співу, для чого відвідував богослужіння в Москві, Санкт-Петербурзі та Києві. Митця нескінченно захоплював аскетичний монастирський спів, в той час як пишний концертний «солодкоглас» столичних храмів викликав його обурення. Найважче композитору давався Статут. В одному зі своїх листів Петро Ілліч писав наступне: «Якби ви знали, до чого важко все збагнути. У цьому океані ірмосів, стихир, седальнів, катавасій, тропарів, кондаків, подібних, статичних, – я зовсім загубився і просто іноді доходжу до божевілля. І зовсім не розумієш, де, що, як і коли!» [1]. Але, незважаючи на деякі труднощі, що виникли у творчому процесі, духовна музика композитора відрізняється великою усвідомленістю і глибоким розумінням основ православного богослужіння.

Варто зазначити, що поява «Літургії» П. Чайковського стала досить резонансною подією. Причина цього в тому, що будь-який Богослужбовий твір, написаний у той час, не допускався до виконання без схвалення цензури придворної співочої капели. А «Літургія» Петра Ілліча з його ідеями відродження російського церковного співу була зовсім чужа поглядам петербурзьких композиторів, які рахували, що російська духовна музика повинна створюватися виключно за західним зразком. Свого роду новаторством стало і те, що П. Чайковський звертається до написання повної служби, тобто всіх 15 номерів: 1. Після виголошення «Благословенне Царство...», 2. Після першого антифону, 3. Після малого входу, 4. Після читання Апостола, 5. Після читання Євангелія, 6. Херувимська пісня, 7. Після Херувимської пісні, 8. Символ віри, 9. Після Символу віри, 10. Після проголошення «Твоє від твоїх...», 11. Після слів «Ізрядно о Пресвятій...», 12. Після проголошення «І дай нам єдиними устами...», 13. Молитва Господня, 14. Причетний вірш, 15. Після проголошення «Зі страхом Божим...».

Велике значення мав факт публічної концертної прем'єри духовного твору поза стін храму 18 грудня 1880 року на екстрених зборах

Російського музичного товариства. В газеті «Русские ведомости» зазначалося: «В духовних концертах у нас забороняються знаки схвалення під час виконання. Зате після закінчення концерту публіка не втерпіла і викликала кілька разів композитора, якому в той же час була піднесена ліра з лаврового листя» [2]. Доброзичливці стверджували, що Літургія вчиняє «молитовний настрій», що в ній «не укладається чужий російському почуттю бездушний орган», як називали в старовину церковний спів Заходу, ні ще більш чужий нам елемент «світськості». Оригінальність композиції рецензенти вбачали у «відтінку глибокої суб'єктивності, який сприйняли в душі художника як існуючий вже елемент російської духовної музики» [2].

У Літургії П. Чайковський не претендував на принципово нові рішення. Однак, як визнавав сам, музика вийшла дуже європейською: «Хочеться зберегти в недоторканності стародавні церковні наспіви, а між тим, будучи побудовані на гамах абсолютно особливої властивості, вони погано піддаються новітній гармонізації. Зате, якщо вдасться вийти переможцем з усіх труднощів, я буду пишатися, що перший з сучасних російських музикантів потрудився для відновлення первісного характеру і ладу нашої церковної музики» [3].

Музика Літургії П. Чайковського починається з хорових вигуків «Амінь, Господи, помилуй». У третьому номері центральне місце займає «Трисвяте», виспіване у строгому, суворому стилі з мелодією, що мінімально рухається. Четвертий номер виголошує Алілуя з радісним розспівом. У шостому номері, Херувимській, з'являються елементи поліфонії – повільно і тихо, один за одним, вступають голоси хору, починаючи з сопрано, лише поступово зливаючись у стрункі акорди і закінчуючись переможним «Алілуя». Самий розгорнутий – восьмий номер, Символ віри, де потужна кульмінація припадає на слова «І зійшов на небеса, і сидить праворуч Отця», після чого поступовий спад приводить до заключного «Амінь» на піанісимо. Повільно і величаво викладається одинадцятий номер «Достойно єсть» у канонічному русі, об'єднуючись лише в заключних урочистих акордах. «Причасний стих» (№ 14) «Хваліте Господа з небес» – псалмодування на одному звуці, що переходить у радісні юбіляції «алілуя».

Після прем'єри виконання Літургії у храмах було заборонено. Це було пов'язано з невизнанням літургії П. Чайковського духовними властями і його чварами з Придворною співацькою капелюю, яка монополізувала і видання, і дозвіл на виконання духовних творів. Заборону скасували само собою тільки зі смертю Петра Ілліча: Синодальний хор, який виконав Літургію на московській панахиді по композитору, з тих пір щорічно співає її в день пам'яті митця 6 листопада зазвичай в церкві Велике Вознесіння біля Никитських воріт. У наш час цей духовний твір П. Чайковського часто звучить як в храмах, так і на концертах, входить до художнього репертуару багатьох хорових колективів.

Список використаних джерел

1. О духовных произведениях П. И. Чайковского. URL: <https://trsobor.ru/o-duhovnyh-proizvedeniyah-p-i-chajkovskogo/> (дата звернення: 27.02.2021).
2. Чайковский П. И. Жизнь и творчество русского композитора. URL: <http://www.tchaikov.ru/liturgia.html> (дата звернення: 27.02.2021).
3. Чайковский П. И. Литургия святого Иоанна Златоуста. URL: <https://www.belcanto.ru/or-tchaikovsky-liturgia.html> (дата звернення: 27.02.2021).

Роман Шмалюк

СПЕЦИФІКА АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЙ З НАЗВАМИ НАПОЇВ

Паремія – це видове позначення малих фольклорних жанрів афористичного спрямування, прислів'їв і приказок. Інколи пареміями також називають інші малі жанри фольклорної прози, наприклад: прикмети, прокльони, вітання, афоризми, побажання, каламбури, тости, загадки, прощання та ін. Паремії вивчає наука пареміографія [1].

Досліджуючи англійські паремії, можемо зрозуміти різні культурологічні й філологічні процеси. Паремій в англійській мові є неймовірна кількість, вони забарвлюють та роблять мову живішою, влучнішою, колоритнішою. Одні з найпоширеніших паремій – це прислів'я.

Кожен з нас іноді використовує під час спілкуванні вислови на зразок «береженого Бог береже», «у тихому болоті чорти водяться», «що посієш, те й пожнеш» тощо, хоча може й не звертати уваги на те, коли і як часто це робить, адже вживаємо їх на підсвідомому рівні. Звісно, не можна просто перекладати прислів'я дослівно, адже ці особливі мовні засоби відображають культуру та світосприйняття народу-носія мови. Кожен етнос сприймає навколишній світ, інтерпретує та висловлює свої емоції по-своєму. Тому знайомство з англійськими прислів'ями і пошук їх еквівалентів в українській мові є невід'ємною частиною вивчення мовно-культурних особливостей.

Здійснивши огляд літератури з теми, помічаємо, що серед праць про англійський побут, житло, тіло людини, рослинний і тваринний світ тощо – відсутні дослідження англійських паремій з назвами напоїв. Отже, розглянемо 14 англійських прислів'їв-ідіом з такими назвами напоїв, рідин, посуду для пиття як: *water* (вода), *tea* (чай), *milk* (молоко), *beer* (пиво), *champagne* (шампанське), *cup* (of tea) / *tea-cup* (чашка (чаю)), *drop* (крапля) тощо.

1. «**Still waters run deep**» («Тихі води глибокі»). Прислів'я використовують в значенні того, що справа, людина або ситуація можуть бути не такими простими, як здається на перший погляд. Вираз має таке ж смислове навантаження, як і українське прислів'я: «У тихому болоті чорти